

Lägesrapport 5 och slutrapport

Response

Cirkulär transformation genom design, digitalisering,
material och produktutveckling

Regionala strukturfondsprogrammen
Nationella regionalfondsprogrammet

Dnr
RUN/244/2021
RUN/213/2021

Del 1 Lägesrapport

Avser innevarande rapportperiod. Ifylld rapport bifogas som fil (pdf) i Min ansökan under rubriken "Lägesrapport".

1. Grundinformation

Projektnamn RESPONSE - Cirkulär Transformation genom Design, Digitalisering, Material och Produktutveckling		Ärende-ID 20304320
Stödmottagare SVID, Stiftelsen Svensk Industridesign		Organisationsnummer 802014-1001
Redovisningsperiod fr.o.m 20230501	t.o.m 20231031	Lägesrapport nr. 5
Projektets startdatum 20210818	Projektets slutdatum 20231031	

2. Gör en övergripande beskrivning av projektets verksamhet

Beskriv övergripande vad ni arbetat med i projektet under aktuell redovisningsperiod.

Redogörelsen bör innehålla beskrivning av:

- övergripande verksamhet
- hur ni arbetat mot mål och delmål
- eventuella avvikelser från projektbeslutet
- eventuella ändringar
- hur ni arbetat med horisontella kriterier
- vilka processer som initierats
- kommentarer kring eventuella aktiviteter och resor utanför programområdet.

Övergripande verksamhet

En stor del av det arbete som gjorts under rapporteringsperioden har handlat om att slutföra kartläggningen som påbörjats i **AP5 - Datainsamling Prototyputveckling Databas**, där vi undersökte potentialen för industriell och urban symbios (IUS) i Jämtland och Härjedalen. Materialet från enkät och intervjuer med företag, som gjordes tidigt i AP5, utvecklades vidare till tre olika konceptförslag för utveckling av IUS i länet. Med stöd i den feedback som företagen gav, formulerade projektet sedan rekommendationer för hur ett fortsatt regionalt arbete kring IUS skulle kunna se ut. AP5, finns samlat i en egen rapport och bifogas denna del- och slutrapport.

Under rapporteringsperioden har projektgruppen också följt upp de genomförda designsprintarna med företag inom **AP4 - Designsprint**. Dels för att projektgruppen skulle kunna finnas till hands under deras fortsatta utvecklingsprocess, utifrån det arbete som gjordes i sprinten. Men också för att förstå vad sprinten givit i ett längre perspektiv och vilken typ av stöttning som efterfrågas efter sprintmomentet och försöka utveckla det lärandet till mer generella slutsatser. Vi har också samarbetat med designer, skribent och kommunikatörer för att skapa beskrivande reportage om våra koncept för att tydliggöra arbetet och fördelarna med vad som har kommit från våra sprintar. Detta är något som alla medverkande i projektet sedan kan använda kommunikativt för att sprida goda exempel och lärdomar om cirkulär design. Det här arbetet har gjorts i samarbete med aktörer som hade

förmåga att på kort tid utföra ett snabbt jobb.

Slutligen har projektet lagt tid på att sammanfatta de tre år som gått inom **AP 6 Analys och effektutvärdering** och **Extern kommunikation och resultatspridning**. Det har dels handlat om dokumentation och att sammanställa och planera kommunikation av det som gjorts, liksom formell rapportering till finansiärer. En del har också bestått av kunskapsöverföring in i andra verksamheter och projekt - dels de som är i gång och direkt kan ta vidare delar av projektets resultat. Det pågår också ett arbete för att överföra lärandet från projektet in i framtida projekt, de som ännu inte skrivits. I Jämtland Härjedalen finns ett växande intresse för området cirkulär ekonomi och särskilt Industriell och Urban symbios (IUS).

Som del i resultatspridningen, liksom för att bygga på det interna lärandet deltog Maja Blomqvist 21 sept 2023 i seminariet "*Erfarenhetsutbyte Cirkulär affärsutveckling*", anordnat av Cradlenet, tillsammans med projekten **Go Full Circle, PaaS, Twin Peak, CEBANS och RISE Circular Business Lab**. Värt att notera från presentationen är att flera projekt har arbetat med snarlika frågor som detta projekt. Det unika med Response är fokuset på cirkulär design och de påtagliga inslagen av designmetoder även i genomförandet.

Ett antal reportage som skildrar projektet ur de medverkande företagens perspektiv, samt ger en inblick i undersökningen av potential för ökad symbios, har skrivits och publiceras under okt/nov 2023. Ett avslutande, digitalt seminarium öppet för alla intresserade ska genomföras 28 nov 2023.

Arbete mot mål och delmål

ÖVERGRIPANDE MÅL (under rapporteringsperioden):

- *Stärkt kapacitet och förmåga för deltagande parter att praktiskt ta/vidareutveckla egna produkter/affärsmodeller och tjänster i en cirkulär process.*

Projektteamet funnits med som ett stöd för sprintföretagen under omställnings- och utvecklingsprocessen som tog vid efter designsprinten. För projektets del har det inneburit en möjlighet att försöka förstå vilken typ av stöd som behövs och vad det beror på. För de medverkande företagen har det erbjudit en säkerhet som ökar viljan att ta företaget vidare in i en faktisk förändringsresa.

Projektet har också fungerat som "matchmaker" genom att koppla ihop medverkande företag med externa aktörer i syfte att skynda på en utvecklings- eller omställningsprocess eller för att lösa specifika frågor vid behov. Det har bidragit till att de företag som medverkade i AP4 snabbare fått det underlag de behövt för att kunna ta sitt arbete vidare. Stärkt kapacitet och förmåga att se cirkulära utvecklingsmöjligheter i företaget är tydligare ju fler steg (AP:n) företagen medverkat i och tydligast hos dem som genomgått designsprinten.

Peter Lundblad, VD på Byggelit, beskriver vad medverkan i Response designsprint innebär för dem i framtiden (när marknaden vänder):

"...vi börjar inte från noll utan har redan kommit två-tre steg framåt i processen. Dessutom har designsprinten lärt oss hur vi

kan fortsätta att arbeta med produktutveckling”.

- *Projektet har undersökt möjliga förutsättningar, behov, möjligheter och hinder som bör beaktas vid utvecklandet av en digital databas/plattform för cirkulär handel med restflöden inom regionen, samt hur upparbetade kunskaper kan skalas upp nationellt. Se utvecklad redogörelse i rapport från AP5 (bilaga 1).*

Kortfattat så har projektet under rapporteringsperioden undersökt potentialen i några regionala restflöden, men också förutsättningarna för att dessa skall ge underlag till nya affärer. Det vi kan konstatera är att en databas, i de allra flesta fall, behöver föregås av ett kunskapshöjande och innovationsfrämjande arbete i företagen. Det i sin tur skulle stärkas av möjligheten att också kunna testa bärkraften i nya affärsmodeller och visualisera nya lösningar, tex med hjälp av digital teknik. Men de tre spåren, plattform, kunskapshöjning och visualisering, kompletterar också varandra och en digital plattform skulle mycket väl kunna börja byggas upp redan nu, för att den ska ges tid att etableras som verksamhet och plats för resurstransaktioner. Dock återstår troligtvis mycket arbete innan en sådan plattform får den självklara rollen som nav i att bidra till nya symbioser. Företagen som medverkade i AP5 uttryckte önskemål om att en plattform inte skulle vara enbart digital utan också rymma någon typ av samordnare, som de kan ha direktkontakt med. Även om symbios väcker stort intresse finns tydliga önskemål om stöd i processerna som krävs för att etablera företagssamarbeten, såväl inför som under löpande samarbeten. Det tydligaste önskemålet som framförts från företagen är en aktör - gärna en personlig kontakt, som bl.a. kan svara på frågor och agera resursmäklare för att aktivt sammanföra utbud och efterfrågan.

- *Öka omställningshastigheten, kunskapen och motivation till fler cirkulära SMF i regionen.*

Att ställa om näringslivet till att agera mer hållbart är ett långsiktigt arbete. Projektet har gått från bred kunskapshöjning till skräddarsydd coachning av särskilda frågor i enskilda företag. Det är ett arbetssätt som givit resultat, men som också är resurskrävande. Som det ser ut idag har projektet fyllt ett tomrum i främjandesystemet¹ genom att projektet har erbjudit en typ av stöd som ordinarie aktörer idag inte har kunskap och/eller resurser att utföra.

Vi tror att erfarenheterna från Response kan bidra till en generaliserbar kunskap som på sikt gör det enklare att stötta företag i hållbar omställning (tex. utifrån mognad, bransch och utmaning). På så sätt kan projektet öka främjandesystemets kapacitet att stödja omställning på ett effektivt och mer storskaligt sätt än idag.

¹ Med främjandesystemet menar vi aktörer som på olika sätt arbetar för att stötta näringslivet. Exempelvis branschorganisationer, näringslivskontor, forskning och andra aktörer, som till exempel Almi, IUC, Coompanion, Science Parks och fristående konsulter. Det innefattar också strukturer som erbjuder finansiering, exempelvis företagsstöd och projektmedel.

Det spridningsarbete som intensifierats under rapporteringsperioden handlar i stora drag om att dela med oss av slutsatser och erfarenheter i syfte att bidra till ökad kunskap och delat lärande hos såväl näringsliv, företagsfrämjare liksom aktörer i befintlig verksamhet eller som driver liknande projekt, alternativt planerar projekt inom området.

- *Skapa bättre förutsättningar till industriell symbios.*
Se utvecklad redogörelse i rapport från AP5.

DELMÅL (under rapporteringsperioden):

1. *Cirkulär affärsutvecklingskompetens*

De företag som har medverkat i AP2, AP3 och AP4 har uttryckt att projektet bidragit till deras förmåga att se potential i cirkulär ekonomi, cirkulär design, och cirkulära affärsmodeller. Allra tydligast har detta varit för de fyra företag som genomgått AP3 och designsprinten.

– Workshopen med Response-projektets experter var en chans att inhämta kunskap och utbyta tankar och idéer med initierade coacher.

Åsa Strandberg, Respin, deltagare i AP3.

Förmågan att själv ta vidare utvecklingsarbetet efter designsprinten har varit beroende av timing, men också att man upplever sig ha kunskap nog för att ta det vidare. Att Response funnits med som stöd i själva implementeringsfasen har varit en förutsättning för att vissa företag kunnat gå vidare. Behoven hos de enskilda företagen har varit vitt skilda och projektets möjlighet att skraddarsy sin coachning har varit avgörande för bästa möjliga resultat.

2. *Företagsmedverkan*

Under rapporteringsperioden har projektet haft fortsatt kontakt med sprintföretagen. Till det kommer det intensiva utbytet med företag under AP5, där ett nytt arbete för att kontakta företag gjordes. Där lades en viss tyngdpunkt på att involvera fler representanter från affärsområdet skog. Syftet var att bredda branschrepresentationen i det arbete gällande affärsmöjligheter för symbios som gjordes i detta AP, där just skog och trä har en strategiskt viktig roll i länet. En mer utförlig beskrivning av företagsmedverkan finns att läsa under punkt 13. Indikatorer.

3. *Nätverk*

Under rapporteringsperioden har projektet framför allt bidragit till att de företag som medverkade i designsprinten, kunnat placera sin verksamhet i en kontext av omställning och cirkularitet. Där entreprenörer ser på vilket sätt man redan nu är del i

en cirkulär ekonomi, men också att de har potential att göra mer - eller bidra till andras möjligheter att också utveckla mer cirkulära resursflöden och affärsmodeller. Länets företagare saknar i många fall nätverk för att själva kunna driva utvecklingsprocesser kopplat till cirkulär ekonomi. Via projektet har de deltagande företagen givits möjlighet att delta i ett regionalt nätverk för cirkulär ekonomi, som har funktionen att vara en kontaktyta, ge överblick och erbjuda kunskapsutbyte. Projektet har också kopplat ihop företag med andra aktörer, organisationer och personer i syfte att lösa specifika frågor eller utmaningar.

“Response-projektet har öppnat dörrarna till den nationella satsningen Omställningslyftet, som drivs av Research Institutes of Sweden, RISE.”

Elisabeth Standár, ägare Taktältarna och deltagare i Response designsprint.

Vi har också exempel på medverkande företag som lyfter fram hur projektet varit till stor hjälp genom att ge ett nytt perspektiv på verksamheten, dels genom projektaktiviteterna, men också som mötesplats. Detta har varit särskilt tydligt för företag med få anställda, där huvudfokuset annars ligger på den dagliga driften. Denna typ av företag har också lyft värdet i den uppföljning som projektet erbjudit efter designsprinten.

“Uppföljningen har varit viktig, tack vare den har vi kunnat hålla utvecklingsprocessen levande tillsammans med hela personalen.”

Marielle Brovinger, ägare Shoppis och deltagare i Response designsprint.

4. Regionala förutsättningar

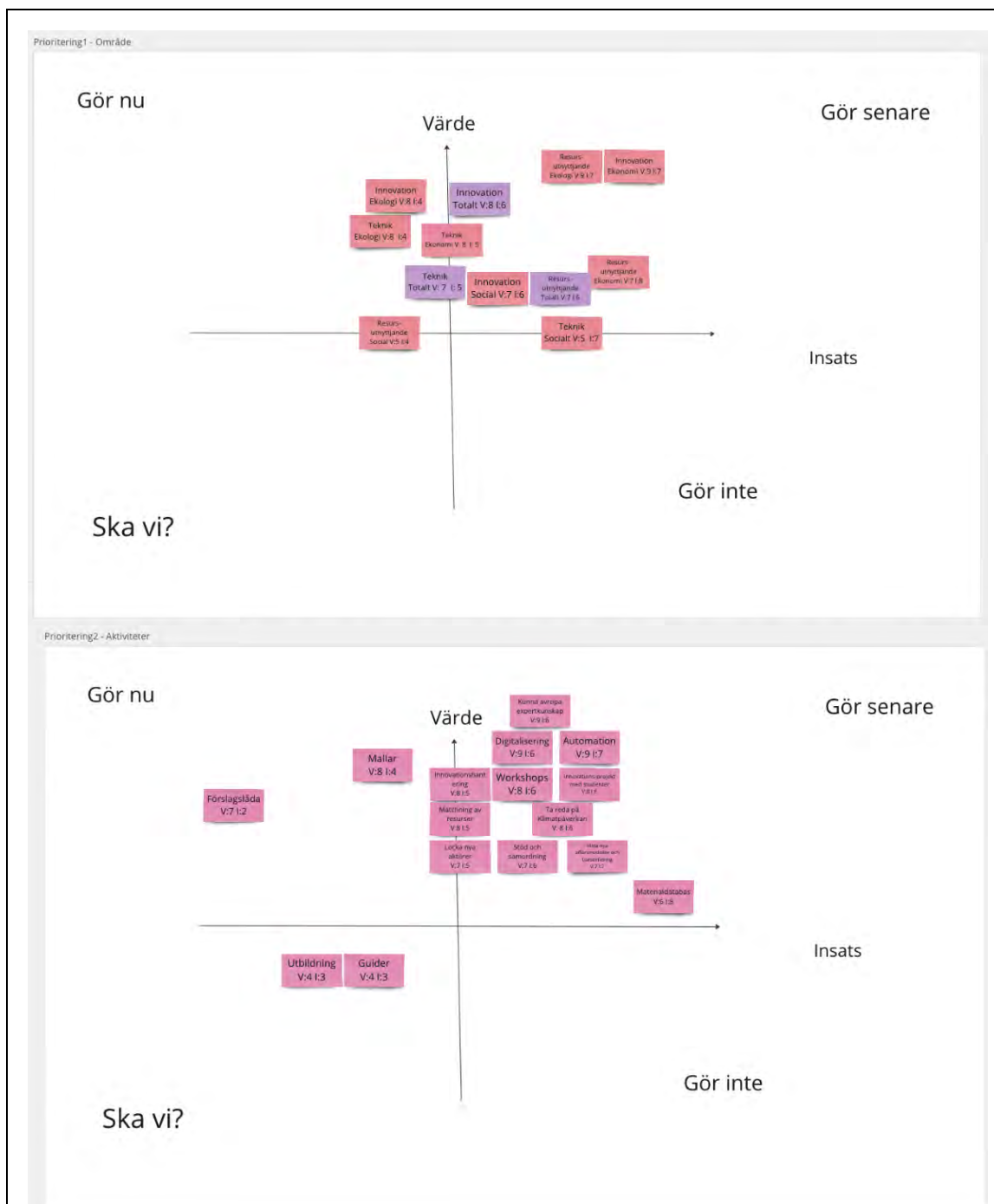
Vi har under projektet haft ett stort antal representanter för främjandesystemet med i AP 1-3, samt i dialog under den avslutande rapporteringsperioden. Strategin har varit att låta främjare och företag samarbeta i de olika arbetspaketen, i syfte att åstadkomma ömsesidig kunskapshöjning. Att utveckla kunskapen inom främjandesystemet är en oerhört viktig del av ett större kapacitetshöjande arbete. Där kan vi konstatera att mer arbete krävs.

I projektets slutfas har vi arbetat för att skapa förutsättningar för att de slutsatser som dragits under Response skall bli del av kommande projektskrivningar. Projekt som främjar regional symbios och effektivare resursbruk, kunskapshub för hållbart företagande riktad till näringsliv och näringslivsfrämjare samt återbruk inom bygg och rivning, är några teman som diskuteras. Projektet bidrar också med lärdomar in i

stödsystemet, tex vid formuleringen av nya policys.

5. *Cirkulär Data*

Med stöd i det material som togs fram i samarbete med företag i AP5 gjordes under rapporteringsperioden en prioritering för områden respektive aktiviteter i en framtida webbplats/databas. Dessa ses här nedan. Hela skissen, i form av en *User story map*, plus övrigt material gällande AP5, finns i bilaga 1.

Eventuella avvikelser från projektbeslutet

Inga att rapportera i nuläget.

Eventuella ändringar

En budgetändring har gjorts på området Resor, Kost och logi eftersom utgifterna blev högre än förväntat. Det berodde på att projektgruppen behövde lägga upp aktiviteterna på ett annat sätt än vad som ursprungligen var tänkt, bl.a. med fler och längre vistelser i Östersund.

Vi har tidigare meddelat handläggare om ett skrivfel i indikatorerna. Vid kontakt med projektstöd på Region Jämtland Härjedalen konstaterade vi att formuleringen var något otydlig, men inte felaktig (Antal företag som får stöd är 30 st). Omlokalisering av medel mellan budgetposterna har förankrats med Tillväxtverket (beslut finns bifogat rapporten).

Horisontella kriterier

Miljö

Vi tar aktiva val kring resor och mat vid våra aktiviteter och kommunicerar tydligt det hållbarare valet (t.ex. att resa med kollektivtrafik istället för att ta egen bil till ett event). En stor del av projektgruppens möten är resfria, liksom en del av aktiviteterna. I övrigt syftar projektet till att uppnå hållbarhet inom alla de tre hållbarhetsaspekterna; miljö, ekonomi och socialt och det löpande arbetet görs i syfte att underlätta för näringsidkare överlag att bli mer hållbara.

Mångfald

Projektet har under perioden främst haft möjlighet att arbeta med mångfald utifrån geografisk spridning, där flertalet digitala aktiviteter möjliggjort deltagande och nätverkande även för de som inte bor i centralorten (i detta fall Östersund).

Vår strävan är att lyfta fram personer med olika åldrar och bakgrund. Vi arbetar aktivt för att ha en öppen och inkluderande verksamhet med högt i tak, där alla medarbetare kan uttrycka sina åsikter och bli lyssnade på.

Jämställdhet

Vi kan konstatera att projektets deltagare totalt består av fler kvinnor. I designsprinten var könsbalansen (ägare) på de deltagande företagen 50/50%.

AP 1: 78 % kvinnor, 22 % män

AP 2: ca 42 % kvinnor, 58 % män

AP 3: ca 72 % kvinnor, ca 28 % män

AP 4: Företag ägda av män 50 %, företag ägda av kvinnor 50 %.

Totalt medverkade 92 personer, varav kvinnor: ca 67 % och män: ca 33 %

Under AP5 har ytterligare ett 20-tal företag medverkat i rollen som informanter, de har inte räknats in bland de medverkande.

Processer som initierats

Projektet har under rapporteringsperioden fortsatt att stödja såväl företag som företagsfrämjares kunskapsutveckling och skiftet till hållbara, cirkulära affärsmodeller. Det är en omställning som tar tid och som idag kräver lyhört stöd utifrån varje enskilt företags specifika behov. Det är också en process som har potential att lära oss mycket om hur denna typ av stöttning kan skalas upp och bli mer generell. Vi har därför lagt tid på att försöka sammanfatta det vi vill skicka vidare, och då möjlighet funnit, också överfört kunskap från Response till befintliga och kommande projekt, där det kan komma till direkt nytta i fortsatt arbete. Just nu, i Respons slutfas, har vi t.ex. en löpande dialog med projektet *Twin Peak - circularity for Twin Transition*, för att skicka vidare insikter och erfarenheter.

Vi upplever att det finns stor nyfikenhet på slutsatser från projektet, liksom önskemål om konkret material som kan användas som underlag i fortsatt arbete. Efterfrågan rör dels lärdomar från den kunskaps- och omställningsresa sprintföretagen gjort, de metoder och verktyg som använts och slutligen underlag och slutsatser från AP5, som beskriver potentialen för Industriell och Urban symbios i länet.

Eventuella aktiviteter och resor utanför programområdet.

Inget att rapportera.

3. Beskriv genomförda aktiviteter

Beskriv de aktiviteter och därtill kopplade delaktiviteter som genomförts under aktuell period. Utgå från aktiviteterna som framgår av ert beslut.

Akt.	Delakt	Aktivitetsbenämning	Beskrivning
☐	☐	Projektledning, samordning, kommunikation och administration	<p>Kontinuerligt planerat och genomfört "pulsmöten" för säkerställande av det löpande arbetet i projektet. Planering och genomförande av projektledning som fördelning av tid, resurser, mappning av behov, hantering av frågor och genomförande etc. Kommunikation kopplat till genomförande av AP5.</p> <p>Löpande avstämning med SVIDs kommunikationsavdelning för implementering i intern och extern kommunikation. Presentation av projektet i olika sammanhang för att sprida kunskap och goda exempel. Planering av projektets slutkonferens och slutkommunikation och kunskapsspridning.</p> <p>Administration kopplat till reportage som gjorts som en del av spridningsuppdraget om projektets medverkande företag. Kontakter har tagits för att anlita skribent, industridesigner och kommunikationsinsatser för att sprida insikterna från projektet. Det var vid vår sondering med aktörer svår att hitta kompetens som kunde åta sig projektet vid angiven tid och som var förankrade lokalt eller kunskapsmässigt. Vi kunde via sökningar säkerställa och boka in ett bra team mellan aktörer som skapat fina referenscase. Prisbilden var fördelaktig och de hade möjlighet att träffa projektteamet på plats för att diskutera koncepten mer i detalj. Resultatet är en god storytelling med visualisering och poster för att kommunicera koncepten från tidigare</p>

			<p>AP och de goda utkomster som projektet har genererat. Samarbetena har varit mycket goda där genomförandet har förankrats lokalt genom att personer baserade i Östersund har kunnat bidra till en nära och personlig vinkel av reportagen.</p> <p>Kommunikativt, har vi genomfört detta tillsammans med en byrå som upphandlats tidigare av SVID, till ett marknadsmässigt lågt pris, som är vana att avlasta organisationen med den här typen av kommunikationsstöd. Likt de som anlitas för att skapa reportagen kunde på ett kostnadseffektivt sätt en bra kommunikation säkerställas för spridningsuppdraget, utan startsträckor eller tidsspillan.</p> <p>Ytterligare en del av spridningen av projektet, och de koncept som tagits fram, kommer att ske i form av ett seminarium som avslutning av Response. Detta kommer att ske digitalt den 28 november 2023.</p> <p>Rapportering och administrationshantering för projektet, budget och ekonomi, internkommunikation.</p> <p>Del- och slutrapportering, administration för projektet, ekonomi och intern kommunikation.</p>
☐	☐	AP- 0 Samordning Arbetpaket	Övergripande arbete med samordning av AP-arna, administration, utvärdering (intervjuer med sprintföretag).
☐	☐	AP 4 - Designsprint 3–5	Uppföljande arbete efter avslutade sprintar, coachning gällande kommande arbete och stöttning kring ny kunskap som de fick under sprinten.
☐	☐	AP 5 - Datainsamling Prototyputveckling Databas	Det material som tagits fram inom AP5 i förra rapporteringsperioden, togs vidare i en designsprint. Den positiva feedback vi fått på designsprint som metod tidigare i projektet gjorde att vi valde att använda arbetssättet igen. Även denna gång upplevde vi att metoden fungerade bra och gav ett

			resultat som låg som togs emot väl av målgruppen. Genom feedback från deltagande företag gjordes sedan en prioritering av de koncept som utvecklats i sprinten. Detta gav underlag till såväl slutsatser som en skiss på vad som önskas av en eventuell framtida, digital handelsplats för resurser. Materialet har sammanställts i en separat rapport.
☐	☐	AP 6 Analys och effektutvärdering	Under rapporteringsperioden har vi reflekterat över projektet som helhet, upplägg, metoder och utfall. Vi har också haft löpande kontakt med de företag som ingått i sprinten, där deras process och behov av ev. stöttning är en viktig del i projektets slutsatser.
☐	☐		
☐	☐		
☐	☐		
☐	☐		

4. Beskriv resultat och utfall under aktuell redovisningsperiod

Redogör för vilka direkta resultat och utfall som projektet uppnått. Beskriv även kopplingen mellan projektets målsättning och det specifika mål som projektet beviljats stöd inom. Tänk på att utfallen på de valda indikatorerna ska redovisas i tabellen i avsnitt 5.

Projektets bidrag till länets SMF

SMF och företagsfrämjare som medverkat i projektet Response har erbjudits kunskaper och workshops i cirkulär ekonomi, cirkulära affärsmodeller, cirkulär design samt verktyg och metoder som kan användas för att utveckla företag, tjänster och produkter i mer cirkulär riktning.

Vid ett flertal tillfällen under projektet har vi fått höra från deltagare att cirkulär ekonomi, i kombination med design, vänder upp och ner på hur man ser på sin verksamhet och att det resulterat i nya, oväntade affärsmöjligheter och strategier. Att ett nytt tankesätt väckts bekräftas i de avslutande utvärderingssamtal med företagen som medverkade i sprinten. Denna process, där projektet haft en avgörande roll i att påverka hur medverkande entreprenörer ser möjligheter inom framtidens hållbara företagande, är ett viktigt resultat av Response.

Det som tydligast utgjort ett stöd för företagens förmåga att själva driva utveckling är kopplat till de verktyg och metoder som företagen fått möjlighet att själva använda genom praktiskt lärande i workshopform.

På frågan om Response bidragit till förmågan att utveckla det egna företaget i en mer cirkulär riktning svarade Marielle Brovinger, ägare Shoppis, såhär:

“- Ja det tycker jag! Nu tar vi det vidare själva, konceptutvecklar och idéutvecklar löpande!”

Under de avslutande arbetspaketen (AP4, AP5 och AP6) har dialog och lärprocesser delats med främjandeaktörer. Framförallt genom diskussioner kopplade till kommande projekt och strategier samt policyutformning.

Företagsfrämjare som medverkat har uppskattat canvasen och projektet har också bidragit till att sprida canvasen ytterligare. Se till exempel beskrivningen under punkt 11, från Södertälje Science Park, om hur de anammat canvasen som ett nytt verktyg. Erfarenheter från Response går nu in i ett parallellt arbete för att förfina Circular Business Model Canvas, i samarbete med Tobias Jansson (circulareconomy.se) och Tillväxtverket.

Inom AP5 genomfördes enkäter och intervjuer med företag som utgör grunden till skiss på digital plattform för ökat resursutbyte i regionen. Denna presenteras i separat rapport, se bilaga 1. Med utgångspunkt i företagets behov och förutsättningar beskrivs möjliga strategier för att åstadkomma fler affärstransaktioner kopplade till de medverkande företagets restflöden. Inom detta område uttrycks intresse både bland företag och hos främjandeaktörer.

Nu, under projektets slutfas, arbetar vi för att överföra slutsatser och lärande från AP5 till främjandesystem och regionala stödaktörer för att så småningom landa i såväl nya projekt som i underlag för t.ex. företags- och projektfinansiering.

Kopplat till projektet finns ett öppet regionalt forum för kontakt mellan aktörer intresserade av cirkulär ekonomi. Nätverket ses digitalt varje månad och bidrar till ökad överblick och samverkan.

Nu, under projektets avslutande tid pågår kunskapsöverföring till projekt som är i skrivfas. Några av de teman som är aktuella (i flera olika konstellationer) är projekt för ökad regional symbios, kunskapshub för hållbart företagande riktad till näringsliv och näringslivsfrämjare, samt att främja återbruk inom bygg, renovering och rivning.

Omställningsprocesser tar tid och de företag som medverkat i Responses designsprint har kommit olika långt i sin process. Ur projektets perspektiv ser vi att företagets kapacitet att driva sin process framåt har påverkats av kunskap, mognadsgrad, bransch, timing, organisation och utmaning. Det har också styrts vilken typ av coachning företagen efterfrågat under den fas som följt efter designsprinten.

Alla medverkande företag kan lyftas fram som goda exempel, där utvecklingen blir tydligast då vi zoomar in på de områden som varit aktuella för respektive företag. Hos de företag vi mött har det varit tydligt att utvecklingen sker stegvis, med flera processer som pågår parallellt med det ordinarie arbetet i företaget.

Det finns flera poänger i att lyfta fram just detta, dels för att bekräfta vikten av stegvisa förändringar för företaget självt. Liksom för andra aktörer, de som ännu inte påbörjat sin omställning, som kan behöva höra att omställningen inte behöver handla om att ställa om hela företag på ett bräde. Den framkomliga vägen i de fall vi följt, har bestått i att prova sig fram utifrån sina förutsättningar och behov och att förändra en sak i taget.

Projektet har på olika sätt kommunicerat denna insikt till stödsystemet, för att säkerställa att framtida möjligheter till finansiering tar hänsyn till det. Detta arbete kommer att fortsätta även efter projektets slut.

Under projektets avslutningsfas har ett antal intervjuer gjorts med företag som medverkat. Det är ett sätt att lyfta goda exempel - i de olika former som vi mött i projektet, för en större publik.

Slutligen ser vi att projektet bidragit till ökad kapacitet för ett grönare och långsiktigt hållbart näringsliv i vår region. Genom att knyta samman hållbar omställning och ta stöd i digitala verktyg och lösningar upplever vi att omställningsprocessen blir enklare att ta till sig för företagen.

Vi ser också att projektet bidragit till nya perspektiv som främjar socialt hållbara verksamheter. Genom att ha bistått medverkande med nya kunskaper, verktyg och metoder är företagen bättre rustade för att möta nuvarande och kommande påfrestningar.

Det underlag som projektet byggt upp är värdefullt för ett stort antal aktörer som arbetar med liknande frågor, dels regionalt men också på andra platser i landet och generellt, i en nationell diskussion om hur vi bäst stöttar alla typer av företag i fortsatt grön omställning.

5. Beskriv utfall av indikatorer under aktuell redovisningsperiod

Fyll i samtliga indikatorer och måttenheter i direkt i formuläret i Min ansökan. Formuläret för indikatorrapportering i Min ansökan finns under rubriken "Lägesrapport". Utgå från ert beslut om stöd.

Projektet har haft kontakt med ett stort antal företag inom AP5, men då för att inhämta information, inte för att ge stöd. I övrigt har vi haft fortsatt kontakt med företagen från tidigare AP:n, med absolut tyngdpunkt på de fyra företagen från AP4.

Ett måttetal för indikatorer har varit antal deltagande företag.

Genom hela projektet hade vi följande fördelning av deltagande företag inom varje arbetspaket (AP)

AP 1 hade vi 51 deltagande företag

AP 2 hade vi 16 deltagande företag

AP 3 hade vi 22 deltagande företag

AP 4 hade vi 4 Utvalda/deltagande företag

6. Övriga utfall och/eller goda exempel

Här kan ni lyfta fram övriga utfall eller goda exempel som skapats inom projektet och som knyter an till projektets mål men som inte direkt belyses av indikatorerna. Exempel på detta kan vara utveckling av nya varor och tjänster, insatser som bidragit till företags konkurrenskraft, särskilt framgångsrika arbetsätt mm.

Verktyg som stärker företagens förändringskapacitet

Vi vill lyfta designsprint som använts vid ett flertal tillfällen under Response. Vi har upplevt det som ett flexibelt och effektivt (om än arbetsintensivt) arbetssätt som kombinerar användarperspektiv med möjligheten att navigera i ett komplext sammanhang. Flera designsprintar genomfördes med lokala företag under projektet. Det var en effektiv process där företagens målgrupp lärde känna på kort tid, nya erbjudanden kunde utvecklas och feedback kunde

mottas från målgruppen. Det resulterade i nya affärsmodeller som företagen kunde pilottesta.

“– Projektets designsprint hjälpte oss verkligen att ”öppna upp våra huvuden” och tänka nytt.”

Peter Lundblad, VD Byggelit.

Metoden involverar både användare - i detta fall våra lokala företag, och deras kunder. Det gör att resultatet av en sprint tilltalar båda dessa grupper, liksom att den aktiva medverkan öppnar upp för att snabbare gå till genomförande av de lösningar som tas fram, t.ex. organisationsförändring, en ny design, ett förändrat arbetssätt eller förändrad konsumentrelation.

Projektet hade på förhand planerat att använda sig av designsprint som metod för idéutveckling med företagen i AP4, något som vi upplevde som väldigt lyckat. Företagen som medverkade uttryckte också att de uppskattade arbetssättet, kanske framför allt tack vare den stora förflyttning mot ett nyläge som de upplevde skedde på kort tid. Detta gjorde att vi planerade in ännu en sprint under AP5. Även där upplevde vi att resultatet svarade upp mot behoven de medverkande företagen uttryckte.

7. Beskriv eventuella bidrag i annat än pengar (privat och offentligt)

Redogör för vad de olika resurserna har tillfört projektet, exempelvis hur medfinansiärens personal arbetat med periodens aktiviteter.

Hur har våra respektive spetsområden bidragit till att utveckla projektet och vad har vi tagit med oss i retur för utveckling av oss själva och andra?

Läs mer om [medfinansiering på Tillväxtverkets webbplats](#).

Response är ett projekt med nationell bemanning som utförs regionalt. Projektet har en övergripande projektledning genom SVID, där hanteras också projektets rapportering, ekonomi och övergripande kommunikation. SVID har under projektets löptid levererat spetskompetens, verktyg och metoder inom cirkulär design och designprocess. Genom Designcentrum vid Region Jämtland Härjedalen har projektet en regional projektledare som hållit ihop det praktiska arbetet och ansvarat för majoriteten av företagskontakterna och samverkan med främjandeaktörer. Medverkande från Designcentrum har också bidragit med nätverk, kännedom om aktörer och förutsättningar för cirkulär ekonomi i regionen. De i projektteamet som representerar Region Jämtland Härjedalen är också drivande i arbetet att säkra en stark regional överföring av resultat och lärande, regional policyutveckling och förankring av resultat i relevanta processer och ev. nya projekt.

Projektets part Södertälje Science Park har funnits med som stöd vid frågor kopplade till utveckling och produktion. Verksamheten som helhet har också bidragit med kompetens inom företagsutveckling, cirkulär design och produktion.

Alla aktörer har gemensamt bidragit med kompetens inom designprocess, verktyg och metoder för utveckling av cirkulära affärsmodeller.

8. Beskriv eventuella aktiviteter av socialfonderskaraktär

Beskriv eventuella aktiviteter av socialfonderskaraktär och kostnaderna kopplade till dessa.

Läs mer om kostnader av [socialfonderskaraktär i handboken på Tillväxtverkets webbplats](#).

Ej aktuellt.

Beskriv vilka aktiviteter som genomförts utanför programområdet under aktuell redovisningsperiod och varför.

Ej aktuellt.

Det framgår av beslutet om ert projekt beviljats stöd i form av de minimis eller statsstöd. Beskriv endast de aktiviteter som fått denna typ av stöd under aktuell redovisningsperiod

Läs mer om [statsstöd i handboken på Tillväxtverkets webbplats](#).

Under rapporteringsperioden har projektet arbetat vidare med Shoppis, för att finslipa kommunikationen av de olika koncept som utarbetades under AP4, designsprinten. I samverkan med personalen på företaget samlades konkreta behov för kommunikation in och projektet har bistått i processen att skapa ett underlag för fortsatt arbete. Taktältarna har fått fortsatt coaching genom att matchas ihop med Omställningslyftet. Där har företaget fått experthjälp i att räkna på en affärsmodell med större inslag av uthyrning än idag.

11. Övriga kommentarer

Ange eventuell ytterligare information om projektet och dess resultat som bör uppmärksammas

Samverkan får verktyglådan att växa

Projektparten Södertälje Science Park (SSCP) arbetar i sin ordinarie verksamhet med att kartlägga hållbarhetsmoduler från olika projekt. Målet är att sprida resultaten från projekten och stötta företag att utveckla sin kompetens inom hållbarhet. Ett verktyg som är särskilt intressant är Cirkulär Business Model Canvas, som Designcentrum vid Region Jämtland Härjedalen varit med att utveckla och som använts inom Response. Här ser SSCP stor potential att sprida verktyget till lokala tillverkande SMF för att stötta dem i att hitta nya hållbara affärsmöjligheter.

SSCP möter i sitt arbete ett behov av helt nya affärsmodeller. Genom att bygga upp ett gemensamt bibliotek som projektparterna kan dela med varandra kan resultaten från projekten spridas mer effektivt och fler företag kan därmed stöttas i utvecklingsarbetet. Erfarenhetsutbyte och samverkan kring detta är ett viktigt resultat av arbetet i Response.

Nya projektansökningar

Under projektets gång har SSCP tagit vidare erfarenheterna från Response in i nya projekt, som tar fasta på att vi även framåt har stora utmaningar inom hållbarhet och cirkularitet. Två särskilt intressanta projekt är: *”Kompetenscenter för cirkulär produktion”* samt *”Produktionsaccelerator – lokal infrastruktur med pilotfabrik för industrialisering av hållbara innovationer”*.

Kompetenscenter om cirkulär produktion skrivs av SSCP och KTH. Projektet bygger på en kartläggning av företagens behov, som visade att det finns stor efterfrågan på återbrukade elektroniska komponenter, men litet utbud. Cirkularitet är ofta en integrerad del i verksamheternas innovations- och utvecklingsarbete och materialet från AP5 i Response blir därför en viktig del i det fortsatta arbetet. Resultatet från intervjuerna delades också mellan projekten för att möjliggöra fler synergier.

Produktionsaccelerator-projektet handlar om att startups har behov av en fysisk plats där de kan förbereda sina prototyper för industrialisering. De behöver testa produktionen i liten skala innan de skalar upp i serietillverkning i egen regi, eller via samarbete med en lokal leverantör. Projektförslaget har beviljats finansiering och skall ska utreda möjligheten att starta en första fysisk produktionsaccelerator i Södertälje.

SVID har upplevt ett mycket stort intresse av det som gjorts inom Response-projektet, både från företag runt om i landet, men även av främjare och andra regioner. Flera samtal pågår på olika håll med aktörer för att skapa förutsättningar att genomföra liknande insatser på fler håll i landet. Det goda utfallet i region Jämtland Härjedalen, och för företagen själva, är en stor inspirationskälla och målbild för företag och andra regioner som arbetar med hållbar omställning.

Som nämnts ovan har de designprocesser och sätt vi har arbetat med i projektet upplevts mycket effektivt och begripligt, vilket borgar för att bidra till en omställning på fler håll i landet vid möjlig implementering av detta arbetssätt där.

SVID kommer att fortsätta dessa dialoger och spridningsinsatserna som görs, och det slutseminarium som ska ske, hoppas vi kommer bidra till att säkerställa nya projekt i de regioner som det förs dialog med.

Del 2 - Slutrapport

Avser hela projektperioden

Beskriv de aktiviteter som genomförts under hela projektperioden, hur dessa kopplats till målen samt vilka resultat det har lett till. Stäm av gentemot ert beslut.

Extern kommunikation och resultatspridning

Arbetet med extern kommunikation har varit uppdelat i två delar. En typ av kommunikation har riktats mot företag för att rekrytera dem till aktiviteter i projektet. Till det kommer arbetet med resultatspridning, såväl regionalt som nationellt.

Kommunikationen gentemot företag har tagit fasta på goda erfarenheter av att nå företag som gjorts i tidigare projekt i länet. Utöver spridning och annonsering i sociala medier och annonser i tidningar har en stor del av spridningen skett i relevanta nätverk. Exempelvis genom att sprida info via aktörer som företagsfrämjare, intresse- och branschorganisationer och via personer med personlig koppling till särskilda företag och branscher. Det vi upplevt som mest effektivt har varit det sistnämnda, att ta vara på personliga nätverk. Särskilt effektivt har det varit att kontakta företagen direkt på telefon.

Den del av kommunikationen som fokuserat på resultatspridning har dels handlat om att vara generös med erfarenheter och lärande i situationer där intresse för dessa frågor finns.

Exempelvis att presentera projektet vid seminarier, nätverksträffar och liknande. Det är ett arbete som alla i projektgruppen delat, då vi även i ordinarie uppdrag ofta befinner oss i sammanhang där det finns stort intresse av projektet och vad vi lärt oss.

Även vad gäller resultatspridning har personliga nätverk stor betydelse, vilket blir särskilt tydligt på regional nivå. Då delar av resultaten har stark koppling till de specifika förutsättningarna i länet är det viktigt att erfarenheterna tas vidare i kommande projekt och verksamheter med uppdrag i regionen. Arbetet att kommunicera med den typen av aktörer har pågått under hela projektet, men är som mest intensivt nu under projektets slutfas. Det är också ett samtal som kommer att fortsätta under lång tid framöver.

På nationell nivå har information spridits framförallt genom SVIDs kanaler och via nationella nätverk, som ibland överlappar regionala och personliga nätverk. Intresset för projektet upplever vi som stort, ett flertal liknande initiativ pågår har pågått och planeras just nu. Det har under hela projektet funnits ett utbyte mellan Response och andra, liknande projekt. Vid en jämförelse med de projekt som tagit sig snarlika utmaningar har vi noterat att Response har en unik vinkel genom sitt fokus på cirkulär design. Det är ett tema som har sina utmaningar att kommunicera, särskilt i ett län där design utgör en väldigt liten del av företagets ordinarie verksamhet och vokabulär, men som trots detta mottagits väl och fått ett nytt och högre värde bland de deltagande verksamheterna.

Projektet har haft, och kommer fortsätta att ha, en framträdande roll hos SVID vid goda exempel på seminarier, workshoppar med mera men även via sociala medier där bland annat koncepten som tagits fram kommuniceras som en del av fördelarna med arbetsmetoderna inom Response.

Avslutningsvis, några ord om att nå ut. Vi har i det allra flesta fall upplevt att det mest effektiva sättet att nå ut är via en direkt, personlig kontakt - oavsett om det gäller resultatspridning eller att nå företag. En förklaring kan vara att det är enklare att anpassa

budskapet till mottagarens behov i ett samtal. Just detta, att kunna svara upp exakt mot lyssnarens behov av information ser vi som en nyckel i projektet. En hypotes är att det fortfarande är så mycket inom detta område som är svårt att ta till sig om det ligger långt ifrån lyssnarens horisont. En genomgående tanke i projektet har därför varit att undvika för mycket fackuttryck som kan skapa distans, liksom att vara inlyssnande och använda ett språk som inte krånglar till det. I den mån det är möjligt har vi också valt att kommunicera genom andra aktörer som redan har etablerade, stabila och goda relationer och kanaler till de företag vi vill nå.

Vi vill också lyfta att vi, utifrån den designprocess som vi arbetar efter, hela tiden försökt vara lyhörda för förbättringar utifrån de synpunkter och behov vi fått till oss från projektets målgrupper. Det är ett arbetssätt, men också en strategi för att bygga förtroende - vilket i sig är en förutsättning för att få effekt av kommunikationsinsatser. Just detta är alltid en utmaning under projekt, dels då temana ofta är nya och kanske okända, liksom relationerna, samtidigt som aktiviteten byggs upp under en begränsad tid. Vi vill tro att vi uppnått en hög grad av förtroende, utvecklat bestående, nya relationer och levererat kvalitativ kommunikation under projektet.

Projektledning, samordning, kommunikation och administration

Projektgruppen har varje vecka genomfört "pulsmöten" som ett sätt att säkerställa det löpande arbetet i projektet. Som beskrivs under punkt 7., så har arbetet fördelats utifrån geografi och spetskompetens hos projektparterna.

I korthet kan arbetet beskrivas som följer: projektgruppen har gemensamt planerat och skapat underlag för AP1-AP3. Aktiviteterna i arbetspaketen genomfördes sedan på plats i Östersund, eller i vissa fall digitalt, också detta gemensamt.

Det uppföljande arbetet under AP4 och hela AP5 har till största delen gjorts lokalt genom Region Jämtland Härjedalen. Där har under samma tid övriga projektaktörer arbetat vidare bland annat med extern kommunikation, resultatspridning och att undersöka möjliga spin-offs.

Arbetet under denna punkt överlappar i vissa delar med det som beskrivs ovan, under rubriken **Extern kommunikation och resultatspridning**.

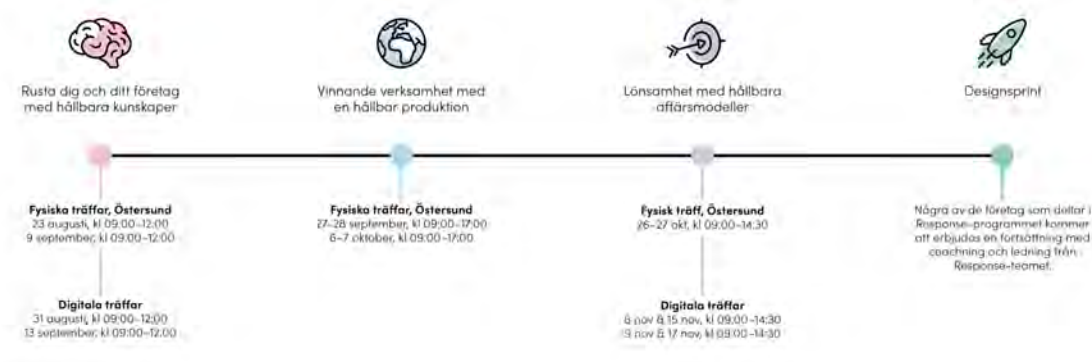
AP 0 - Samordning Arbetspaket

Projektaktörerna i Response gick in i planerings- och förberedelsearbetet med en stor mängd tidigare erfarenheter och beprövade material, verktyg och metoder. Under detta arbetspaket låg fokus på att hitta bästa sättet att ta till vara det befintliga underlaget och bygga en gemensam, ändamålsenlig grund för det fortsatta arbetet. Projektgruppen sammanstrålade fysiskt flera gånger för övergripande planering av övriga arbetspaket och fördelning av ansvar för de olika momenten. Detaljplanering och upplägg gjordes sedan av respektive ansvariga. Parallellt med detta arbete utformades kommunikationsmaterial och processen att sprida information om projektet till våra målgrupper och intressenter inleddes.

Denna illustration ger en bild av den övergripande planeringen, den användes också i extern kommunikation inför och under de olika arbetspaketen.

AP5 låg delvis fristående från de övriga arbetspaketen. Det drog nytta av erfarenheter från det tidigare arbetet och resultatet blev ett fylligt material som kompletterar övriga projektresultat genom att utgöra underlag för fortsatt arbete inom symbios.

Slutkommunikation, som drivits från SVIDs sida, har pågått parallellt med övriga projektaktiviteter och avslutas med en digital konferens i november 2023.

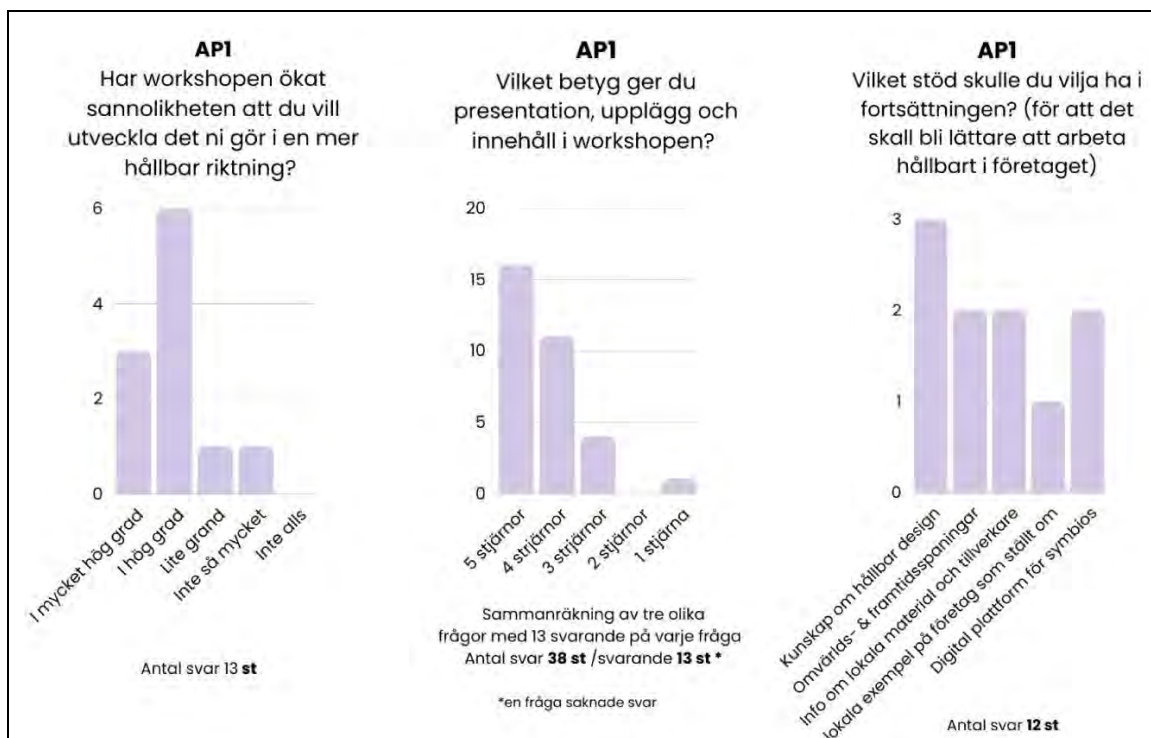
AP 1 - Cirkulär metodik

Detta arbetspaket genomfördes dels fysiskt i Östersund vid två tillfällen, dels digitalt två gånger. Att starta i en kunskaphöjning upplevde vi som en fördel ur flera perspektiv. Primärt för att många företag vi mötte sade sig ha stort behov av att öka sin kunskap om hållbarhet, särskilt kopplat till företagande. Det gjorde att anmälan ofta kom ur ett befintligt engagemang eller nyfikenhet, vilket gav att deltagarna redan från början var motiverade och förväntade sig nya kunskaper och insikter. Upplägget med interaktion i gruppen mottogs positivt, deltagarna uppskattade också att träffa andra företag och få möjlighet att diskutera den här typen av frågor.

I det tidiga stadiet, under hösten 2022, var denna grupp värdefull också genom den återkoppling de gav. I samtal och utvärderingar fick vi input som i viss mån påverkade de fortsatta arbetspaketens utformning och kommunikation. Att nå ut till de många små- och mikroföretagen i Jämtlands län är inte alltid enkelt, genom AP1 skapades en "bank" av kontakter som var av stort värde under hela projektiden.

En parentes i sammanhanget är att vi beslöt att öppna upp de digitala träffarna under AP1 för medverkande från hela Sverige. Beslutet fattades efter att förfrågan kommit från flera håll och utifrån resonemanget att fler deltagare kunde bidra både till nätverkanget och våra workshops. Det gav ökad bredd bland deltagarna och mer dynamiska grupper och då träffarna var digitala, innebar det inte någon extra kostnad eller annan belastning för projektet.

I projektets slutfas kan vi se att just kunskapsnivån är betydelsefull för företagets förmåga att själva ta det stöd de fått vidare i en faktisk omställningsprocess. Att känna sig trygg i sin kunskap inom hållbarhet och cirkularitet, eller ha en pålitlig kontakt att rådfråga och samverka med för att säkerställa att man fattar rätt beslut, är avgörande. Särskilt tydligt var detta hos de företag som även uttryckte att de behövde vara varsamma med sina resurser i företaget, främst tid och kapital.

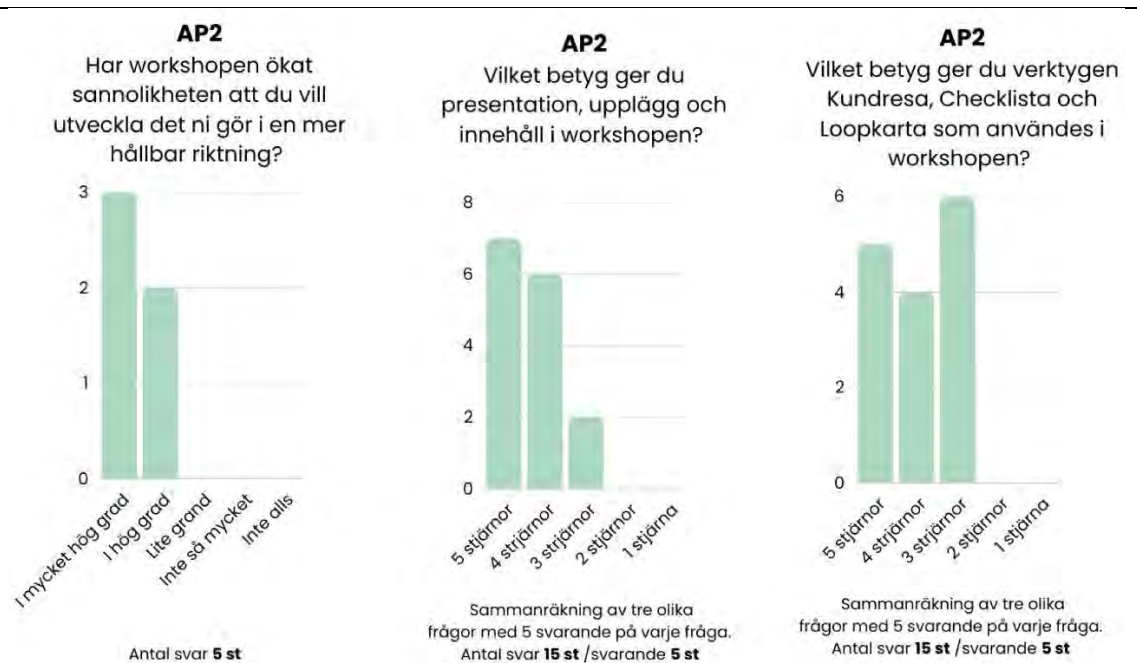

Se Bilaga 2_Utvardering_AP1.pdf, för fördjupad inblick.

AP 2 - Cirkulär Design

Genomfördes som fysisk workshop under två dagar vid två tillfällen i Östersund. Fokus i detta AP låg på att lära ut cirkulär designmetodik till deltagarna. Cirkulär Ekonomi integrerades med Design Thinking för att utveckla hållbara produkter och tjänster. Under workshopen identifierades utmaningar utifrån målgruppens perspektiv, som sedan vändes till nya möjligheter. För att skapa ett starkt användarperspektiv fick workshopens deltagare intervjua skådespelare, som instruerats i rollen som slutkunder.

Under de två dagarna användes också ett kartläggningmaterial som från Eko Design Circle för att mäta förflyttningen, före och efter designinsatsen, för den fiktiva produkten. Workshopen uppskattades av deltagarna och flera av dem har beskrivit att de fått en delvis ny syn på design. På samma sätt som de medverkande i AP4, designsprinten, beskriver de att design gått från "ett ord som inte används" till att vara verktyg som ger nytta och "som kan användas för hållbar produkt- och tjänsteutveckling".

Se Bilaga 3 *Utvardering_AP2.pdf*, för fördjupad inblick.

AP 3 - Cirkulära affärsmodeller

Under AP3 erbjöds en tvådagars workshop där medverkande företag under dess första dag arbetade med Cirkulär Business Modell Canvas tillsammans med en företagsfrämjare. Dag två föreläste Lukas Hallqvist från RISE, på temat *Lönsamhet och cirkulära affärsmodeller*. Med utgångspunkt i det förarbete som gjorts i canvasen under dag ett, för att ringa in potentiella affärserbjudanden, fanns sedan tid att tillsammans med företagsfrämjare analysera dessa och ställa frågor till Lukas. En genomgång av canvasen, liksom Lukas föreläsning, spelades in och ligger idag fritt tillgängligt på webben. De har bl.a. spridits till företagsfrämjare, representanter för regionalt stödssystem och personer i olika nätverk som önskat information (t.ex studenter och konsulter).

För workshopdeltagaren Åsa Strandberg, från företaget Re-Spin, var workshoppen ett tillfälle att få stöd när en ny affärsplan skulle formuleras:

”–Vi var flera företag som deltog under två dagar. Gott om tid att reflektera och flera erfarna företagscoacher som var med och gav stöd. Det var väldigt värdefullt,” säger Åsa Strandberg.

Även Marielle Brovinger, ägare Shoppis, som medverkade både i denna workshop och design sprinten poängterar hur viktig Canvasen blivit för henne och företaget i det löpande arbetet.

”–Canvasen är central för oss idag, den används av hela personalen och bidrar till att vi alla tänker mer business nu. Alla är mer med! Jag vill gärna ha en digital version för att kunna arbeta vidare digitalt.”

Marielle Brovinger, ägare Shoppis, medverkade i AP3 och AP4.

Arbetspaketet har inneburit att kunskap om såväl verktyg som affärsmodeller med utgångspunkt i cirkulära resursflöden har spridits och i flera fall etablerats både hos företag

och företagsfrämjare i länet. På annan plats i rapporten beskrivs också hur arbetet resulterat i ökad användning också hos Södertälje Science Park, som tack vare Response börjat använda verktyget. Liksom hur erfarenheter ur projektet gått in i ett parallellt arbete med att utveckla canvasen och göra den mer lättillgänglig, både språkligt och pedagogiskt.

AP 4 - Designsprint x 4

Designsprinten hölls under sammanlagt två veckor, där företagen Byggelit, Shoppis, Taktältarna och Snow Makers arbetade fem dagar vardera².

Företagen som medverkat i designsprinten uttryckte tydligt att det var ett arbetssätt som fungerade bra för att utveckla produkter och tjänster i cirkulär riktning och som de skulle kunna tänka sig att använda igen.

Sprinten beskrivs av de medverkande företagen också som ett sätt att synliggöra fler och oväntade möjligheter liksom en metod som upplevs som mycket användbar genom att den involverar hela personalen.

Av de fyra företag som genomförde sprinten mottog tre stycken någon form av coaching eller ytterligare stöd, under våren/sommaren 2023. Syftet var att underlätta för företagen att komma vidare i den utvecklingsprocess som påbörjats i designsprinten. För projektets del har det också varit intressant att följa vilken typ av stöd som efterfrågas och möjliga slutsatser kring det.

De stöd som gavs utgick från de behov företagen uttryckte. Två företag såg det som prioriterat att engagera och kunskapshöja alla i personalen och önskade hjälp med det. Av dem genomförde det ena företaget en mycket lyckad workshop tillsammans med hela personalstyrkan. Det andra företaget valde självmant att avvakta med fler insatser från projektet då man behövde fokusera på sin organisation och produktion. Man hann därför inte komma till en punkt där det upplevdes som lämpligt att göra ytterligare aktiviteter innan projektet avslutades. Ett företag behövde konkret stöd i att räkna på ny affärsmodell och kopplades ihop med Omställningslyftet för expertstöd inom detta. Det sista företaget, där affärsmodellen redan hade stora inslag av hållbarhet och cirkularitet, ville få stöd i att på ett tydligare sätt kommunicera nya affärserbjudanden och som en del i detta kunna ta tillvara en restström av osålda produkter som idag skickas second hand. I vissa fall fanns kompetens för detta inom projektet, i andra fall lades det ut på externa experter.

Hos alla företag har behovet av stöd sett olika ut, den gemensamma nämnaren var vikten av att få ett lyhört stöd. Att kunna anpassa insatser till företagets förutsättningar är avgörande för att det skall landa rätt och ge effekt. Goda, tillitsfulla relationer är en del i att bygga ett sådant samarbete.

Som exempel, och som nämnts tidigare, är tillräcklig kunskap (eller tilltro till sin kunskap) en viktig del för att kunna ställa om. Alternativt stöd med kompetens inom det område frågan gäller, i kombination med hållbarhet/cirkularitet, för att kunna fatta bästa möjliga beslut. Allra tydligast var detta hos företag med liten organisation där fokus och resurser i hög grad upptogs av den ordinarie verksamheten.

Vi har också sett exempel på företag i projektet där personalens engagemang växt genom medverkan och nu utgör en mer aktiv del i företagets utvecklingsarbete en tidigare. Vi har också ett exempel på en extern konsult som medverkat i och därefter anammat metoder ur

² Beskrivning av designsprint som metod hittar du under **punkt 4**.

projektet och idag arbetar med såväl Cirkulär Business Model Canvas som designsprint, i sin verksamhet som projektledare och utvecklingsstöd i näringslivet.

AP 5 Datainsamling, Prototyputveckling Databas

I detta arbetspaket genomfördes en inledande enkät för att få kontakt med företag intresserade av symbios och av att medverka i fortsatt undersökning. Därefter vidtog intervjuer som dels gjordes med de företag som svarat på enkäten och dels i ett nätverk av befintliga kontakter från tidigare projekt. Till det adderades utvalda företag utifrån önskemålet att bredda underlaget för att inkludera fler företag från trä- och skogsindustrin. Fokus i intervjun var i första hand på vad företagen såg sig behöva för att kunna genomföra en affär, antingen genom att sälja ett restmaterial eller köpa någon annans överblivna resurs. Se frågeformulär, bilaga 4.

Med utgångspunkt i intervjuer och enkäter genomfördes sedan en kortare designsprint. Denna resulterade i tre koncept, vart och ett med syfte att underlätta för ökad ökat resursutbyte i länet. Konzepten var fristående men också möjliga att kombinera. Vi bad företagen diskutera värdet i de olika koncepten för att kunna avgöra vilket av de olika alternativen som ansågs mest prioriterat - eller om det handlade om en kombination.

Utifrån företagens återkoppling blev det tydligt att det i vår målgrupp finns behov av att inleda ett fortsatt arbete med det koncept som fokuserar på kunskapslyft. Att nyttja en digital delningsplattform sågs av företagen som något som låg längre fram i tiden.

En viktig insikt vid företagsintervjuerna var också att det finns ett tomrum som behöver fyllas för att möjliggöra symbios i större skala. Inledningsvis, under en fas då detta hittar sin form, drivs en sådan verksamhet kanske av offentliga aktörer, men på sikt är det ett område som skulle kunna fyllas av en eller flera entreprenörer. Det handlar om mellanhänderna som möjliggör affären genom att tillhandahålla de tjänster som inte ligger i företagens kärnverksamhet, som de idag inte har tid eller resurs att fördjupa sig i. I korthet handlar det om aktören som mäklar affären, ser till att materialet hämtas och levereras. Det kan också handla om nödvändiga tjänster innan leverans till kund, exempelvis rengöring, demontering, renovering, prissättning, packning, mellanlagring och transporter.

Detta underlag finns utförligare presenterat i Bilaga 1. Det har också spridits till andra projekt och företagsfrämjande aktörer nationellt. Värt att nämna är också att intresset från medverkande företag, företag överlag, samt främjandeaktörer, har varit stort. Symbios är ett område med stor potential, dels utifrån klimatsynpunkt, men också genom att det här redan finns ett stort intresse hos företagen och att principerna i att utbyte av resurser för ömsesidig vinning är något som är lätt för många att se värdet i. Tröskeln för att ta till sig detta sätt att tänka kring hur man kan producera, hantera material och göra affärer är förhållandevis låg.

AP 6 Analys och effektutvärdering, inkl. utvärdering och lärande

Analys och effektutvärdering har gjorts löpande, med intensifierat arbete under 2023. Utvärderingar har gjorts efter avslut i AP1 och AP2, under övriga arbetspaket har utvärdering

skett i samtalsform/intervju. Det löpande lärandet är inbakat i arbetsmetoden, design thinking. Utvärderingarna återfinns i bilaga 2 och 3.

Syntes och rapportering

Genomfördes under hösten 2023, i samverkan mellan alla projektparter.

13. Kommentera det slutliga utfallet av indikatorerna

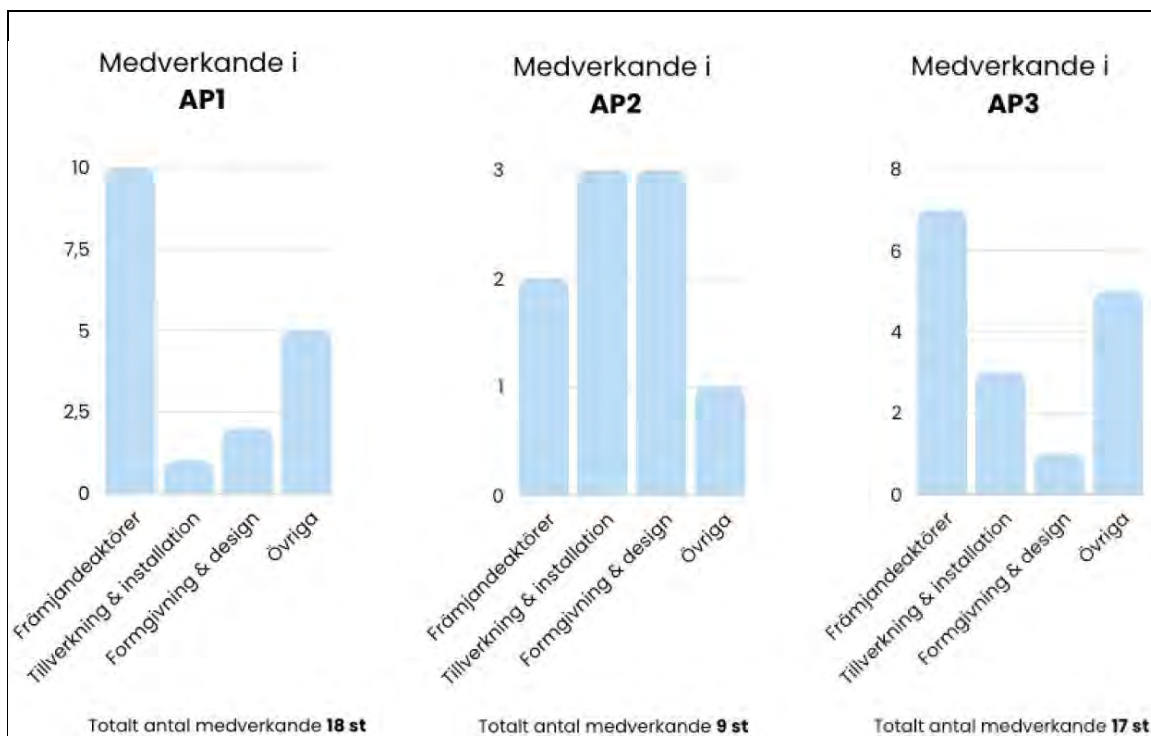
Jämför ackumulerat utfall mot målvärde (se punkt 5 ovan) och kommentera eventuella avvikelser samt vilka lärdomar ni har dragit av detta.

Projektet har nått ut till en flora av entreprenörer under projektaktiviteterna, som gått från bred kunskapshöjning till coachning av enskilda företag. I projektet som helhet har representationen ser ut på detta sätt:

En ambition i projektet var specifikt att engagera design- och produktutvecklingsföretag. Utöver medverkan ur den branschen, som är begränsad i vårt län, har vi också försökt att rikta inbjudan till personer i roller som produkt- och verksamhetsutvecklare (vilket inte syns i statistiken). I ansökan anges antal företag som får stöd 30 till företag.

Under de enskilda arbetspaketen har fördelningen sett ut på följande sätt:

Då vissa företag återkom i flera av arbetspaketen landar vi på totalt 29 *deltagande företag* plus representanter från 7 *främjandeaktörer* från länet.

Värt att nämna är att projektet under de digitala träffarna i AP1 öppnade upp för medverkande från hela landet. Dessa medverkande syns inte i statistiken, men rymmer bl.a ytterligare 9 st representanter från *Främjandeaktörer*, 4 st företag från *Tillverkning & installation*, 7 st från *Formgivning & design* och 9 st från *Övriga*³.

I designsprinten (AP4) medverkade två företag ur gruppen *Tillverkning & installation* och två företag ur gruppen *Försäljning & uthyrning*.

14. Beskriv hur ni arbetat med att sprida projektets resultat

Beskriv större informationsinsatser som utförts i samband med projektavslutet, projektets eventuella resultat samt hur EU:s medverkan har synliggjorts. Bilägg gärna eventuella utvärderingsrapporter.

Projektet har löpande spridit information via projektaktörernas webbplatser och sociala medier. Särskilda insatser har gjorts i samband med rekrytering till olika aktiviteter, mer specifikt APS, AP2, AP3 och AP4, bl.a genom webb- och tidningsannonsering. Under hösten 2022 gjordes en uppsökande kampanj där konsulter kontaktade företag på telefon och bjöd in dem, både till AP3 och till AP4.

³ I gruppen Övrigt ingår: försäljning & uthyrning, studenter, gröna näringar, utbildning, hälsa & friskvård, hotell, mark och anläggning och kommunikation. Gäller både i de diagram som visar regional medverkan och siffrorna för nationell medverkan.

Återkommande under projektet har projektledarna för Response hos SVID och Region Jämtland Härjedalen presenterat projektet för att sprida information och samverka för möjliga synergieffekter. På regional nivå har kommunikationsinsatser skett löpande i relevanta nätverk, via aktörer som IUC Z-Group, Peak Innovation, Regional utveckling, Kulturutveckling, näringslivskontor och inom det regionala nätverket för cirkulär ekonomi. Under den senare delen av projektet har projektmedarbetare på plats i Jämtland Härjedalen arbetat riktat för att sprida vidare insikter och erfarenheter till andra projekt, offentliga aktörer och nyckelpersoner inom främjandesystemet.

Parallellt har ett arbete gjorts för att porträttera ett antal företag som medverkat i projektet, för att beskriva vad samarbetet givit och lyfta fram dem som goda exempel i det större omställningsarbetet, både i länet och nationellt. Detta har skett med text och visualisering som publiceras på SVIDs webbplats i samband med slutkonferensen. En mängd inlägg som ska sprida detta i sociala medier samt i nyhetsbrev har även förberetts för att ytterligare maximera spridningen av detta.

Nu i projektets absoluta slutfas planeras en avslutande digital konferens för att sprida resultat och lärande vidare. Eventet äger rum i nov 2023. Efter detta fortsätter spridandet som nämnts via sociala medier och övriga kanaler från projektparerna.

15. Beskriv uppföljning, utvärdering och lärande

Utifrån Tillväxtverkets riktlinjer avseende utvärdering (3P och 3N) beskriv metoder och insatser för att följa upp och utvärdera projektet samt hur utvärderingen använts för att skapa ett lärande. Bilägg gärna eventuella utvärderingsrapporter.

Projektet har valt att blanda enkäter och intervjuer beroende på typ av aktivitet och antalet medverkande i aktiviteten. AP1 och AP2 utvärderades med enkäter (se bilagor 2 och 3) och AP3 och AP4 med hjälp av intervjuer.

16. Diskussion och slutsatser

Beskriv vilka delar av projektet som varit framgångsrika och vilka delar som inte har fungerat lika bra. Ange orsaker och vilka lärdomar som uppstått till följd av detta.

NYCKLAR

Organisation

- Ta vara på projektaktörernas spetskompetens och tidigare erfarenheter.
 - Inkludera det i projektets planering och organisation.
- Design thinking som arbetsätt, pågående lärloop är mycket användbart vid den här typen av projekt.
 - En naturlig följd har varit att vi utvärderat löpande, ofta i dialog med målgruppen. Viktigt är också att ta sig tiden att ta vara på innehållet för att förbättra och förfina verksamheten i projektet.
 - Det ger ett arbetsätt som är flexibelt och lyhört för att möta målgruppens behov bättre. Vi ändrade t.ex. i planeringen av den pedagogiska röda tråden, för att ge företag möjlighet att medverka i designsprinten. De företag som inte varit med i tidigare AP:n fick en snabbversion med samma innehåll, för att alla företag skulle ha samma kunskapsgrund vid sprinten.
- Återkoppla erfarenheter från projektet in i projektparternas organisationer för att skapa ett lärande även där.

- För att t.ex bidra till kunskaps- och policyutveckling.

Kommunikation

- Anpassa tilltalet till målgruppen, fråga dem om det funkar, om de förstår.
 - Här kan också andra än målgruppen bidra med erfarenheter, t.ex företagsfrämjare och aktörer som t.ex kommunicerat verksamheter med snarlikt tema tidigare. Vi frågade brett, målgrupp, företagsfrämjare och andra med relevanta erfarenheter.
- Mun till mun från andra företag är också ett effektivt sätt att nå ut. Ta vara på de företag som redan nu är en bit på väg. Genom att lyfta lokala, goda exempel sänks trösklar och det uppstår möjlighet att nå ut och nå fram med nya typer av budskap.
- Rekrytering till aktiviteter via telefon, i befintliga nätverk, har givit bäst effekt.
- Kommunera projektet löpande.
 - Var också nyfiken på vad andra aktörer behöver för att kunna ta vid/ansvara sig av projektresultat. Försök att hitta sätt att skapa bryggor till dem som kan ta vid.
- Branschpassad framtidsspaning har varit ett effektivt sätt att få företag att uppleva klimatfrågan som viktig och engagerande.
 - T.ex. vad kan det innebära för företaget, som påverkan av kommande lagstiftning, ev konkurrens, materialbrist.
- Att använda kanaler hos aktörer som är betrodda av målgruppen effektiviserar kommunikationen.
- Ses ni fysiskt? Bjud på fika.

Stöd som ökat omställningshastigheten och kapaciteten till cirkulär omställning

- Att få träffas och nätverka ses som en värdefull aktivitet av många företag.
 - Detta uttrycktes tydligast av mindre företag, där utbytet inom verksamheten av naturliga skäl är lägre. Dessa uttryckte också att de uppskattade möjligheten till fysisk träff, för miljöombytet.
- Kunskapshöjning är mycket viktigt för att de företag vi mött skall kunna och vilja gå in i en utvecklingsprocess.
 - Det är bra att vara medveten om att företagen är måna om att använda sin tid till rätt saker. Det som erbjuds behöver hålla hög kvalitet och uppfylla förväntningarna.
 - När nivån på kunskapspåfyllnaden matchar deltagarnas förkunskap ökar nöjdheten. Likaså att eventuella konsulter verkligen bidrar med det som efterfrågas (rådfråga det företag som är involverat). Detta är en ständig balansgång liksom en rekommendation för framtida projekt.
- Verktyg och metoder som kan användas självständigt, även efter projektet, värdesätts av målgruppen. Om de inte kan användas självständigt behöver stöd/coaching finnas lättillgängligt. För vissa företag är det också en fördel om stödet är kostnadsfritt eller har en låg kostnad.

- Inget verktyg passar alla, så se till att ha flera för olika syften. Tag vara på ev. förbättringsförslag. Den här typen av verktyg är sällan enkla att ta till sig och kan ständigt utvecklas vidare.
- I projektet arbetade vi för att introducera canvasen till gruppen företagsfrämjare så att kunskapen om hur den används kan leva kvar efter projektet och på så vis komma målgruppen till del.
- I projektet har visst kunskapsbyggande inom cirkulär/hållbar företagsutveckling för gruppen företagsfrämjare skett, men behovet är större än vi kunnat täcka, såväl i mängd som i tid. Vi ser stor potential i ett fortsatt arbete för att kunskapshöja gruppen företagsfrämjare och rekommenderar att det tas vidare som del ordinarie verksamhet och inom framtida projekt.
- Alla företag som deltog i designsprinten uppskattade metoden för dess effektivitet, att det inkluderade flera i företaget, bidrog med nya perspektiv och levererade ett resultat som var förankrat både hos målgrupp och medverkande från företaget. Även sprintresultat som *inte* kunde tas vidare in i utvecklingsprocess av ett medverkande företag just nu, sågs som värdefullt.
- Även om företagen som medverkat uppskattat metoden såg de det inte som troligt att de skulle leda ev. framtida processer själva. För att det skall vara möjligt krävs externt stöd/kompetens.
- Även om en sprint genomförts uttrycktes osäkerhet i att prioritera/fatta det bästa beslutet ur hållbarhets- och klimatsynpunkt. Snabbt och enkelt stöd för att få svar på frågor, t.ex. vilket beslut som vore mest klimatsmart, efterlystes. Detta var inte något som fick plats inom detta projekt, men är en rekommendation för fortsatta initiativ att ta vidare.
- Cirkulär Business Modell Canvas (CBMC) har varit ett uppskattat verktyg av både företag och främjare. Dels för att det effektivt hjälper till att genomlysa verksamheten, men också för att det ger nya perspektiv och bidrar till att ringa in cirkulära affärsmöjligheter. Det har också använts för att involvera personalen mer i företagets löpande utveckling.
- CBMC bygger på Business Model Canvas, som är ett etablerat verktyg inom företagsutveckling, varför det gör insteget enkelt för företagsfrämjare.
- Response har arbetat för att sprida canvasen till relevanta aktörer som medverkat i aktiviteter eller på annat sätt berörs av verksamheten.
- Insikter från projektet tas vidare i en parallell process där målet är att utveckla en förfinad variant av canvasen, med fokus på ökad tillgänglighet och tydligare röd tråd.

Stöd i omställningsprocess

- En insikt är att designsprinten varit en positiv hävstång för de medverkande företagen, men att det behövs stöd även i det fortsatta arbetet. Att Response erbjöd lyhörd coaching efter genomförd sprint upplevde företagen som värdefullt.
- Utifrån det vi mött i projektet påverkas stödbehoven bl.a. av mognad, storlek på verksamhet, typ av verksamhet, kunskap, resurser och externa händelser (t.ex. marknadens svängningar).
- Mer material behövs för att kunna beskriva hur ett stöd som är anpassat för företag i omställning skulle kunna generaliseras. D.v.s. hur främjandesystemet skall arbeta för att på bästa sätt möta upp behoven hos företag som förändrar hela eller delar av sin verksamhet för att bli mer hållbar. Området skulle vinna på att undersökas vidare.

Exempelvis i samverkan mellan genomförda projekt, främjandeaktörer, forskning och företag.

- Mindre företag med lite tid och marginaler uttryckte störst behov av (kunskaps-)stöd för att kunna driva sin egen omställningsprocess.
 - För att kunna driva sin omställningsprocess självständigt har vi upplevt att kunskapshöjning eller en betrodd instans att fråga är prio ett.
 - Verktyg som är lättanvända, eller som kan göras med stöd, är också efterfrågat.
 - Företag som arbetat för att involvera och kunskapshöja hela sin personal upplever det enklare att driva den fortsatta utvecklingsprocessen.
- Företag önskar vägledning för finansiering för fortsatta utvecklingsarbete.
T.ex. vägledning kring utlysningar (vilka finns & vad krävs), skrivning och stöd i att matcha med partners.

TRÖSKLAR

- Bitvis utmanande att ha en projektorganisation som är spridd över landet.
 - Regelbundna PULS-möten, noggrann löpande administration och tydlig ansvarsfördelning, plus att det sammanhållande arbetet gentemot företagen legat i Jämtlands län, har gjort att de utåtriktade aktiviteterna fungerat bra.
- Att bygga arbetet på befintliga erfarenheter och relationer gör också att arbetet blir personberoende.
 - En reflektion inför framtida projekt. Det finns både positiva och negativa aspekter av detta och det kan vara svårt och kanske inte heller önskvärt att bygga bort i ett framtida projekt. Till det positiva hör t.ex. befintliga nätverk, relationer, erfarenheter, kännedom om aktörer och företag som snabbar upp arbetet och kan bidra till att aktiviteter träffar mer rätt.
Till det negativa, att mycket av detta är tyst kunskap och erfarenheter som inte finns dokumenterade - eller kan dokumenteras. Möjligen är det ett övergående problem? Området (cirkulär ekonomi) är såpass ungt att det ännu inte är integrerat i ordinarie verksamheter och del av lösningen är troligen att kunskapsområdet ges större vikt och att fler personer hos fler aktörer får kunskap om och ansvar för att driva på utvecklingen.
- Projektorganisationen har under en period varit skör pga frånvaro.
 - Detta är svårt att förutse och planera bort. God och tillitsfull intern kommunikation har gjort det enklare att i ett tidigt stadie planera för förändringar av organisation och bemanning.
- Många variabler påverkar företagets kapacitet att engagera sig i projekt/utvecklingsprocess, varav många ligger utanför både företagets och projektets påverkanssfär. Timing är oerhört viktigt.
 - Projektet har hanterat detta genom att stämma av aktiviteter med de involverade företagen och försöka vara flexibla i det stöd vi givit. Liksom att vi försök att ta vara på insikterna det givit. Att utfallet inte blev som det var tänkt är också ett lärande.

17. Efter projektslut

Beskriv hur ni arbetar vidare med projektets resultat efter projektet har avslutats

Det fortsatta arbetet beskrivs på flera platser tidigare i rapporten.

Då alla i projektgruppen arbetar med liknande frågor till vardags finns en naturlig brygga in i våra verksamheter för projektets resultat. Att sprida verktyg och metoder liksom att utveckla och förfinas verktyg står högt på agendan både för SVID, Region Jämtland Härjedalen och Södertälje Science Park. Region Jämtland Härjedalen är också mycket aktiva i att överföra projektresultat och insikter till befintliga och planerade projekt, liksom in i andra delar av verksamheten, exempelvis projekt- och företagsstöd. Ett mobiliseringsprojekt för omställning till cirkulär ekonomi diskuteras just nu inom Region Jämtland Härjedalen, där blir erfarenheterna från Response viktig input.

SVID tar också resultat och insikter med sig vidare in i andra projekt. Response kommer även vara grund för kommande ansökningar samt vara del av olika kurser, seminarier, workshoppar med mera som arrangeras framöver.

En planerad insats är att formulera en skalningsinsats utifrån de behov vi erfarit i projektet. Response var i stor utsträckning en utbildningsinsats där vi utbildat SMF i cirkulär produktutveckling och affärsmodellering. Vi har även undersökt möjligheterna med en regional databas för cirkulära materialflöden.

Efter intervjuer med flera företag ser vi ett behov av att skala upp denna idé och genomföra en mer riktad insats för regionala aktörer inom hela Sverige att samlas och accelerera utvecklingen av en nationell databas för restflöden för SMF. Man ser även att SVID som neutral part kan vara en logisk aktör bakom databasen.

Den tänkta skalbara lösningens (koncept) byggstenar består av följande insatser:

1. Nationell samling mellan regionernas huvudaktörer och näringslivskontor så att insatsen utvecklas med användarna (SMF) i centrum.
2. Kompetenshöjande insatser för företag i regionerna (ökad förståelse för vinster i cirkulära ekonomier) att accelerera synliggörandet av outnyttjade resursflöden
3. Insamling av data från deltagande företag, kommunikation samt intervjuförfarande (digital form)
4. Test och stödssystem för digitala system
5. Prototyputveckling av digitala/testbara system
6. Uppbyggnad av datasystem för en nationell digital databas/handelsplats för restflöden
7. Kommunikation och lansering

Då projektet fortfarande är i sin linda sonderar vi olika finansieringsvägar för ett sådant här projekt. Projektet är en långsiktig satsning som kommer att kräva en långsiktig finansiering för att etablera ett effektivt och bestående stöd för svenska företag över tid.

SVID driver denna projektidé tillsammans med Region Jämtland Härjedalen.

Rapporten gällande AP5 är efterfrågad sedan arbetet inleddes och kommer att spridas inom nätverk kopplade till cirkulär ekonomi och företagsutveckling. Intresset för symbios var stort även bland de medverkande företagen och rapporten kommer också att förmedlas till de företag som svarade på enkäten och lät sig intervjuas.

--

18. Övriga kommentarer

Ange eventuell ytterligare information om projektet och dess resultat som bör uppmärksammas

--

Utvärdering - Rusta dig och ditt företag med hållbara kunskaper

23 aug, 31 aug, 9 sept & 13 sept

Har seminariet ökat sannolikheten att du vill utveckla det ni gör i en mer hållbar riktning?	Vad i kursen tror du kommer till störst nytta i ditt arbete?	Vilket stöd skulle du vilja ha i fortsättningen? (för att det skall bli lättare att arbeta hållbart i företaget). Du kan välja flera alternativ.
I hög grad	Värdet av nätverk för hållbarhet.	Större kunskap om hållbar design
I mycket hög grad	Vetskapen att en omställningen är ett faktum.	Omvärlds- & framtidsspaningar
I mycket hög grad	Informationen om hur man kan tänka och arbeta samt den lönsamhet som finns i detta arbete.	Information om lokala material och tillverkare
I hög grad	Nätverkande	Omvärlds- & framtidsspaningar
I hög grad	Inspiration och erfarenhetsutbyte	Digital plattform för att synliggöra och efterlysa resurser
I hög grad	Utbyte av erfarenheter med andra	Större kunskap om hållbar design
Inte så mycket	Forts. på fråga 1; jag vill redan utveckla så mycket som möjligt i en hållbar riktning. 2. Fler begrepp att använda, fler exempel att referera till.	Jag är utomläns, och tackar för möjligheten att alls fått vara med på första tillfället. /Anna
I mycket hög grad	inspirasjon - gode tips og innblikk i hvordan ni gjør i deres region	Digital plattform för att synliggöra och efterlysa resurser
Lite grad	Inspirerande exempel Jag hade redan ett fokus på hållbar design innan seminariet, så jag upplever inte att det förändrades så mycket. Det blev naturligtvis inte svagare, men eftersom det redan var högt så kunde det nästan inte öka mer.	Information om lokala material och tillverkare
I hög grad	Det var intressant att höra de andras tankar, men egentligen borde jag ha gått en kurs på en högre nivå eftersom jag upplevde att inget var nytt för mig.	Större kunskap om hållbar design
I hög grad	Inspirationen	

Utvärdering - Rusta dig och ditt företag med hållbara kunskaper

23 aug, 31 aug, 9 sept & 13 sept

Vilket betyg ger du oss som ledde seminariet?	Vilket betyg ger du innehållet i presentationen?	Vilket betyg ger du upplägget på gruppuppgifterna?	Vad bör vi utveckla i framtida seminarier på temat hållbar omställning för näringslivet?
5	4	4	Bjuda in företagare i respektive kommun.
5	5	5	
5	5	4	
5	5	5	Jag tyckte att det var bra!
5	5	5	
4	4	3	lite för korta diskussioner
5	5	3	Mer tid för gruppövningarna, alternativt tydligt ange hur kort/lång tid som ges i förväg. :o)
4	4		å vite mere om hva de andre deltakere kan innenfor hållbarhet - for evt samarbeid
4	4	1	Kanske att grupperna kan delas in efter vad man önskar
5	3	3	Allt var egentligen superbra och bra innehåll. Det var bara det att jag kunde allt redan
4	4	5	

Utvärdering - Rusta dig och ditt företag med hållbara kunskaper

23 aug, 31 aug, 9 sept & 13 sept

Vad representerar du som deltagit i seminariet?	Hur många medarbetare har du?	I vilken bransch verkar du?	Har seminariet bidragit till din förmåga att stödja näringslivets gröna omställning?	Vad behövs för att du skall kunna stödja näringslivet på ett ännu bättre sätt?
Samhällsutveckling en som företagare	Jag är ensamföretagare	Kulturella och kreativa näringar		
Näringsliv	Jag är ensamföretagare	Fordonsindustrin och byggbranschen		
Näringslivsfrämjande aktör			I hög grad	Mer kunskap om aktörer att samarbeta med i denna fråga och var de finns.
Näringsliv	150	textil		
certifieringsorganisation	11-50 anställda	Hållbarhet och IT		
Näringsliv	1500	Industri		
Näringslivsfrämjande aktör			Lite grand	
Näringsliv	Jag är ensamföretagare	design		
Kreatör	Jag är ensamföretagare	Kreativ näring		
Näringsliv	Jag är anställd på ett företag där vi är ca 150st	Produkt design		
Näringsliv	Jag är ensamföretagare	Produktdesign		

Utvärdering - Hallbar & cirkular design 27-28 sept(1-5)

Har seminariet ökat sannolikheten att du vill utveckla det ni gör i en mer hållbar riktning?	Vad i kursen tror du kommer till störst nytta i ditt arbete?	Vilket stöd skulle du vilja ha i fortsättningen? (för att det skall bli lättare att arbeta hållbart i företaget). Du kan välja flera alternativ.
I mycket hög grad	Jag som kommunikatör kommer att kunna stötta och backa upp arbetet som produktutvecklingsteamet gör, i förhållande till cirkulär hållbarhet och affärsutveckling. Det är viktigt att det hållbara arbetet kommer inifrån och ut. Jag kommer även kunna använda mig av strategierna kring idéutveckling i olika sammanhang.	Omvärlds- & framtidsspaningar
I hög grad	Jag ser inte vad jag inte skulle ha nytta av. Bra och tydliga processer att arbeta efter som samtidigt ger utrymme för anpassningar utifrån behov. Bra introduktion till verktyg som skapar förutsättningar att komma vidare i processen.	Större kunskap om hållbar design samt kunskap om hur olika materialval verkligen påverkar. I dag känns det mer som att jag tror att ngt material är bättre än annat och det kanske inte är med verkligheten överensstämmande. Beslutet/valet är inte grundat på kunskap utan en känsla. Önskar även ett stöd för hur man skulle kunna arbeta, för att ta ett helhetsgrepp över en hel organisation. Att metodiskt gå igenom hela verksamheten och dess processer för att "hållbarhetsssäkerställa" dem. Något i stil med checklisten.
I mycket hög grad	Insikter att lägga mer vikt vid förarbetet i processen, hellre än den faktiska "produktionen"	Information om lokala material och tillverkare
I hög grad	Argument för att övertyga kunder att ta större hänsyn till hållbarhet i utvecklingsfasen av en ny produkt.	Omvärlds- & framtidsspaningar
I mycket hög grad	Jag tror att tankesättet att det går att applicera på alla produkter var väldigt värdefullt. Det framkom tydligt i den praktiska övningen. Sen att inte släppa ägandet av produkten var en viktig insikt jag kan applicera direkt på nuvarande projekt för kunder. Excel-filen som skapade en visuell presentation av produktens hållbarhet kommer vara en bra verktyg. Även delar ur presentationen kommer jag ha nytta av för att förklara och sälja in tanken hos kunder.	Större kunskap om hållbar design

Utvärdering - Hallbar & cirkular design 27-28 sept(1-5)

Vilket betyg ger du oss som ledde seminariet?	Vilket betyg ger du innehållet i presentationen ?	Vilket betyg ger du upplägget för grupparbete?	Hur tyckte du att Kundresan fungerade?	Hur tyckte du att Checklistan fungerade?	Hur tyckte du att Loopkartan fungerade?
5	5	5	5	5	5
5	5	4	5	3	4
3	4	3	3	3	4
4	4	4	3	3	3
5	4	5	4	4	5

Utvärdering - Hallbar & cirkular design 27-28 sept(1-5)

Vad bör vi utveckla i framtida seminarier på temat hållbar omställning för näringslivet?	Har seminariet bidragit till din förmåga att stödja näringslivets gröna omställning?	Vad behövs för att du skall kunna stödja näringslivet på ett ännu bättre sätt?	Hur fick du kännedom om seminariet?
			Kollega
<p>Jag tycker upplägget var mycket bra. Nu var vi små grupper (och flera hade goda grundkunskaper) och vi fick det stöd vi önskade och frågade efter. Kan misstänka att om det är fler deltagande personer med lite mindre grundkunskap att tiden kan bli en utmaning.</p> <p>Jag uppskattade kundresan, den var tydlig och skapade förutsättningar för att jag som intervjuare skall kunna få förståelse för hela kundens upplevelse av produkt/tjänst. Mycket bra o stort tack</p>	I mycket hög grad	Än mer kunskap. Men jag har fått så pass mycket kunskap att jag kan inspirera och visa på fördelarna med att göra val som bidrar till ökad hållbarhet oavsett om det gäller miljö, social el ekonomiskt. Jag har fått grundkunskap och tillsammans kan vi söka vidare info för att bli hållbarare.	Design Västernorrland
<p>Kanske lägga lite mer krut på att tydligare navigera genom Kundresan, Checklistan och Loopkartan. Blev lite rörigt bitvis. Kanske ett extra litet övningsmoment kring respektive del för tydlighetens skull?</p>			RJH
<p>Det går lite för fort för att jag ska kunna ge högre betyg än tre stjärnor för Kundresan, Checklistan och Loopkartan. Om man hade hunnit sätta sig in i tänket lite mer är det säkert toppen!</p>			Mejlutskick
<p>Det var lite mycket kring hur man allmänt går igenom en process kring produktframtagning. Alla olika metoder vet jag redan och det var inte det jag var där för. (Efter 6 års utbildning så fick vi veta det mesta kring produktframtagning men vi lärde oss för 15-10 år sen inget om hållbarhet). Det tog mycket tid från just att designa hållbart. Jag hade velat ha mer hands on för just ämnet det gällde.</p>			Designcentrum

Utvärdering - Hallbar & cirkular design 27-28 sept(1-5)

Vad representerar du som deltagit i seminariet?	Hur många medarbetare har du?	I vilken bransch verkar du?
Företag	80-90 anställda	Tillverkande industri
Näringslivsfrämjande aktör		
-	-	-
Näringsliv	Jag är ensamföretagare	Produktdesign
Näringsliv	Jag är ensamföretagare	Industridesign konsult